

Vergaderjaar 1986–1987

19813

Bijzondere bepalingen voor de geconsolideerde jaarrekening

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 15 mei 1987

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

Algemeen

Met voldoening hadden de leden van de C.D.A.-fractie kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. In het bijzonder waardeerden zij het dat de bewindsman er in was geslaagd om een vrij omvangrijke richtlijn te verwerken in een beperkt aantal wetsbepalingen.

De leden van de C.D.A.-fractie memoreerden dat naar het huidige recht voor het antwoord op de vraag of er een bepaalde maatschappij als dochtermaatschappij gezien moet worden, beslissend is de mate waarin een andere maatschappij deelneemt in het kapitaal van eerstgenoemde maatschappij.

Ingevolge de 7e Richtlijn en het wetsvoorstel is niet de mate van *kapitaalsdeelname relevant, doch de mate waarin invloed kan worden uitgeoefend*. Het gaat om de mate waarin de aandeelhouder van de maatschappij ten aanzien van belangrijke zaken zijn wil kan doorzetten. Is een Nederlandse vennootschap een structuurvennootschap en zijn de artikelen 162 en 163 van boek II BW niet uitgesloten, dan is de invloed van de maatschappij die de meerderheid van het stemrecht heeft zeer beperkt.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen nu of in een dergelijke situatie, hoewel de meerderheid van het stemrecht bij de moedermaatschappij berust, het aanmerken van een zodanige structuurvennootschap als dochtermaatschappij niet strijdig is met doel en strekking van de 7e Richtlijn, dit mede gezien de daarbij behorende considerans.

In dit verband stelden de leden van de C.D.A.-fractie ook nog het bepaalde in artikel 13 sub a aan de orde. Zij vroegen of indien de hierboven bedoelde situatie aan de orde komt deze uitzondering alsdan ook toepassing dient te vinden.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen eveneens een nadere toelichting ter zake met name van het niet opnemen van de uitzondering van artikel 13, derde lid, sub c van de Richtlijn.

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), voorzitter, Roethof (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Stemerink (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Dales (PvdA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Van den Bergh (PvdA), Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Van der Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), Alders (PvdA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Eisma (D66), Groenman (D66), Vermeend (PvdA), Doelman-Pel (CDA), Vam Muiden (CDA), Leerling (RPF).

In de memorie van toelichting wordt vermeld (blz. 13) dat de uitzonderingen van artikel 13 niet ter keuze staan van de wetgever. Vervolgens wordt de afwijking van de Richtlijn toegelicht met de zinsnede: «voor die gevallen wordt de Richtlijn dus overeenkomstig artikel 12 van de Richtlijn ruimer toegepast dan het minimum.» Nu in artikel 12 sub 3 uitdrukkelijk artikel 13 van de Richtlijn van toepassing wordt verklaard, konden zij voorshands niet inzien hoe toepassing van artikel 12 aan de veronderstelde dwingende toepassing van artikel 13 derde lid sub c haar kracht zou kunnen ontnemen. Ten aanzien van deze kwestie zouden zij gaarne een vergelijkend overzicht krijgen hoe in de andere lidstaten deze bepaling is verwerkt.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen een toelichting op het niet overnemen van het bepaalde in artikel 14 van de Richtlijn. Deze leden was de passage in de memorie van toelichting gewijd aan artikel 14 ook niet duidelijk. Zo wordt onder 11 op blz. 4 vermeld dat tot een groep bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij kan behoren. Daarvan mogen de gegevens buiten de geconsolideerde jaarrekening worden gehouden, wel moeten zij krachtens het tweede lid worden gegeven. Artikel 14 eerste lid spreekt duidelijk van «moeten» in plaats van mogen en het tweede lid behelst een uitzondering op het eerste lid.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden voorts de indruk dat de in dit verband genoemde artikelen 380 en 411 niet juist waren. Ook op dit punt zouden zij gaarne een vergelijkend overzicht als reeds eerder omschreven ontvangen.

De leden van de C.D.A.-fractie zouden gaarne een toelichting op de zinssnede opgenomen in artikel 408 sub 1 sub b: indien deze geconsolideerde jaarrekening niet uit andere hoofde openbaar wordt gemaakt, kan worden volstaan met een balans met toelichting. Schept dit geen mogelijkheden om de publikatie te ontgaan, zo vroegen zij.

Nu artikel 409 van het voorstel de consolidatie naar evenredigheid in afwijking van de hier te lande geldende praktijk afwijst, bij niet groepsmaatschappijen, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie om een nadere onderbouwing hiervan. In verband met de oordeelsvorming omtrent dit punt, waarop de opvattingen van de Raad voor de jaarverslaggeving en de commissie vennootschapsrecht uiteenlopen, zouden zij ook gaarne een vergelijkend overzicht zoals eerder aangegeven ter zake van deze kwestie ontvangen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van bovengenoemd wetsvoorstel. Zij stelden vast dat het wetsvoorstel strekt tot uitvoering van de zevende richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen over vennootschapsrecht en dat het voor de dagelijkse praktijk geen ingrijpende veranderingen met zich zal brengen; de bepalingen sluiten aan op geldend recht en gevestigde gebruiken.

Ten aanzien van de belangrijkste «nieuwigheid» van het wetsvoorstel, te weten de verplichting om de gegevens van een groepsdeel te consolideren, wordt in de memorie van toelichting (blz. 7) opgemerkt dat deze nieuwe verplichting moet worden betreurd, terwijl vervolgens wordt gesteld dat deze hoofdregel gelukkig tot op grote hoogte kan worden ontkracht. Deze leden zouden ten aanzien van deze stellingname een nadere toelichting zeer op prijs stellen.

Zou daarbij kunnen worden aangegeven op welke wijze de «hoofdregel» kan worden ontlopen en waarom dat als «gelukkig» moet worden gekenschetst? In de memorie van toelichting (blz. 9) wordt een vereenvoudigingsvoorstel aangekondigd met betrekking tot de jaarrekening. In hoeverre raakt dit voorstel het voorliggende wetsvoorstel en op welke termijn kan dit worden verwacht?

De leden van de V.V.D.-fractie konden met de hoofdlijnen van het wetsvoorstel instemmen. Zij vroegen nog een nadere toelichting op

artikel 409. Daarin is een beperking opgenomen die inhoudt, dat evenredige consolidatie niet wordt toegestaan voor joint ventures die tevens groepsmaatschappij zijn. Zij wezen erop, dat artikel 32 van de richtlijn daartoe niet verplicht. Tevens voerden zij aan dat aan die beperking stellig nadelen zaten en vroegen of deze beperking hoofdzakelijk was. In dit verband stelden zij dat het vaak onduidelijk is of een joint venture een groepsmaatschappij is. De memorie van toelichting, aldus deze leden, geeft zelf aan dat het vaak praktijk is dat bij joint ventures naar evenredigheid wordt geconsolideerd indien de werkzaamheden daarvan nauw aansluiten bij die van de groep of op het geheel daarvan een aanzienlijk deel uitmaken. Zij zagen vooralsnog geen reden om in deze praktijk in te grijpen.

De leden van de D66-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel.

De nieuwe regeling, waartoe de EEG verplicht, leidt tot een verdere verfijning van het jaarrekeningrecht. De uitwerking in de Nederlandse wetgeving is gelukkig van dien aard, dat op een enkel punt ook een zekere vereenvoudiging te constateren is. Zo is met name als een verbetering te beschouwen de nieuwe omschrijving van het begrip dochtermaatschappij en de op enkele punten anders geformuleerde omschrijving van de deelneming.

Artikelen

Artikel 24a

De leden van de D66-fractie vroegen zich af of de nieuwe omschrijving niet beter aldus kan worden gekarakteriseerd zodat – beter dan in die van de artikelen 54a, 76 en 187 – tot uitdrukking komt dat een dochtermaatschappij een van de moeder afhankelijke maatschappij is. Een winstpunt van deze benadering, zo vonden deze leden, is dat het nog maar zelden zal voorkomen dat een dochtermaatschappij niet als groepsmaatschappij kan gelden, hetgeen de regeling en ook de toepassing daarvan eenvoudiger maakt. Is het echter niet vreemd, tegen deze achtergrond, dat kort geleden – vooruitlopend op dit wetsvoorstel – in de artikelen 152 en 262 het begrip «afhankelijke maatschappij» is ingevoerd voor de maatschappij die nu juist niet afhankelijk hoeft te zijn, namelijk omdat slechts de helft van het geplaatste kapitaal door een andere rechtspersoon wordt verschaft, zo vroegen deze leden. Is het bij nader inzien niet jammer dat de term «afhankelijke maatschappij» daar gekozen is? In de praktijk zal men ook in die gevallen waarop de artikelen 152 en 262 doelen blijven spreken over dochtermaatschappij. Zou het dan niet veel beter zijn om ook daar de term dochtermaatschappij te gebruiken? De tekst en de regeling zouden voor het overige ongewijzigd kunnen blijven.

In het eerste lid sub b wordt als criterium genoemd het kunnen benoemen of ontslaan van meer dan de helft van de bestuurders of de commissarissen. Dikwijls komt het voor dat in de statuten aan een aandeelhouder of een derde een recht van bindende voordracht wordt gegeven terzake van benoemingen. Formeel vindt in een dergelijk geval de benoeming plaats door de algemene vergadering. De leden van de D66-fractie vroegen of dit betekent dat een recht van bindende voordracht irrelevant is of moet een recht van bindende voordracht voor de toepassing van het eerste lid sub b met een benoemingsrecht gelijk worden gesteld?

Voor het geval een statutair recht van bindende voordracht met een benoemingsrecht gelijkgesteld moet worden kan de zinsnede «ook indien alle stemgerechtigden stemmen» zo begrepen worden dat een recht van bindende voordracht alleen dan relevant is wanneer de rechthebbende tevens meer dan één derde van de stemmen in de algemene vergadering kan uitbrengen. Heeft hij minder stemmen dan kan immers ingevolge de artikelen 37 vierde lid en 133 (243) tweede lid de algemene vergadering

de voordracht doorbreken. Is dit een juiste uitleg? Hoe moet in dit verband worden gedacht over een contractueel recht van voordracht, zo vroegen deze leden zich af.

Artikel 24b

In de omschrijving van het begrip groepsmaatschappij komt niet voor het tot dusver in de literatuur wel als essentieel beschouwde element «centrale leiding», aldus de leden van de D66-fractie. Deze leden vroegen zich af of hieruit moest worden afgeleid dat dit element niet langer essentieel is voor het bestaan van een groep en het behoren tot een groep.

In dit verband mag gewezen worden op de zin op blz. 3 van de memorie van toelichting: «Anderzijds is er geen goede grond om in de gevallen van artikel 13 een maatschappij die desondanks economisch nog deel uitmaakt van de groep, buiten de consolidatie te houden». Artikel 13 (van de richtlijn) noemt in het derde lid onder meer het geval waarbij ingrijpende en duurzame beperkingen in wezenlijke mate bemoeilijken dat centrale leiding wordt uitgeoefend. Mag uit deze passage worden begrepen dat een maatschappij, waarover nauwelijks meer centrale leiding kan worden uitgeoefend, niettemin kan behoren tot de groep?

Artikel 12 (wetsvoorstel 17 725)

De toelichting noemt een aantal artikelen waarvoor artikel 12 van belang zal zijn, aldus de leden van de D66-fractie. De bepaling lijkt eveneens van belang voor de artikelen 152 en 262. Is het juist dat invoering van artikel 12 voor de artikelen 152 en 262 ook een materiele verandering zal inhouden, zo vroegen deze leden.

Artikel 406

De leden van de D66-fractie wilden hierover nog het volgende vragen en opmerken.

Wordt met de tweede zin van het eerste lid bedoeld dat gegevens van andere groepsmaatschappijen moeten worden opgenomen indien dat nodig is voor het wettelijk vereiste inzicht? Zou het dan niet beter zijn een dergelijke formulering te kiezen? In de voorgestelde tekst is de functie van de woorden «in overeenstemming met het wenselijk vereiste inzicht» niet duidelijk.

Volgens de toelichting op artikel 406 laat het voorschrift van het eerste lid in bepaalde constellaties de mogelijkheid open dat een maatschappij die aan het hoofd van een groep staat zich zou beperken tot consolidatie van een groepsdeel. Kan de minister een voorbeeld van een dergelijke constellatie geven? Het tweede lid zou buiten twijfel stellen dat dit de bedoeling niet kan zijn. Kan de minister aangeven wat in het tweede lid de functie is van de woorden «in overeenstemming met het wettelijk vereiste inzicht»? Wat zou er veranderen indien die woorden geschrapt werden?

De toelichting op artikel 406 vervolgt met een uitleg van de «tweede zin» van het tweede lid. Het tweede lid bevat geen tweede zin. De uitleg was voor de leden van de D66-fractie ook inhoudelijk niet duidelijk. Kan de minister een voorbeeld geven van een nevenschikte maatschappij die op «de enige trede» in een groep staat? Uit welke bepaling volgt nu wat een dergelijke maatschappij moet doen?

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De waarnemend griffier van de commissie,
Coenen